

GRAVEN IN BRAZILIË

Oscar Hefting is een archeoloog. Hij woont een paar maanden per jaar in Recife aan de Braziliaanse kust, waar hij graaft naar Hollandse sporen. 350 jaar geleden stond daar een fort, Fort Oranje. Samen met een team van 20 mensen graaft hij naar bewijzen van de Nederlandse aanwezigheid in 'Hollantsch Brasil'. Oscar is dus een soort historische detective. Voor dit vakantieboek heeft Oscar enkele foto's uit zijn collectie geselecteerd.

Het uitzicht vanaf Fort Oranje achter een Portugees kanon.

Fort Oranje in de 17de eeuw.

planken als bouwmaterialen en in kleding die veel te warm was. Ik probeer me dan voor te stellen wat ze dachten toen ze voor het eerst indianen zagen, die op blote voeten rondliepen met alleen maar een lapje om hun middel.

In 2002 zijn we ons historisch archeologisch onderzoek begonnen.

Wij kwamen hier om de resten van het Nederlandse Fort Oranje te vinden. We hadden tekeningen van het oorspronkelijke Nederlandse fort en zo wisten we hoe het er ongeveer uit moest zien. Het heeft een heel jaar geduurd voordat we iets van de overblijfselen van het Nederlandse fort begrepen. In dat jaar heb ik nachten wakker gelegen en alsmaar met collega's overlegd: hoe hebben de Portugezen hun fort gebouwd, hebben ze het Nederlandse fort weggevaagd of hebben ze de grond opgehoogd om er bovenop te bouwen?

Op een gegeven moment ontdekten we een tweede waterput.

Deze waterput was gemaakt van een houten vat. Het hout werd gebruikt om het water te filteren; een typisch Nederlandse manier om een put te bouwen. Door de ligging van deze waterput –

Lang geleden, in de 17de eeuw, hoorde een stukje van Brazilië bij Nederland. 'Hollantsch Brasil' lag in het noordoosten, en was een gebied waar ook de Portugezen wel interesse in hadden. In Brazilië lagen veel suikerplantages. Suiker was een nieuw product dat goud waard was. Daarom vochten de Nederlanders met de Portugezen. Graaf Johan Maurits van Nassau moest naar Brazilië om orde op zaken te stellen. In 1636 vertrok hij naar de stad Recife met een enorme vloot van wel 12 schepen en 2700 manschappen, waaronder veel soldaten, maar ook handelaren, wetenschappers en schilders.

Toen Johan Maurits de leiding in 'Hollantsch Brasil' nam, zorgde hij voor een wapenstilstand. Onder zijn bestuur was er een periode van vrede en welvaart. Maurits

liet twee paleizen en een hele nieuwe hoofdstad bouwen: Mauritsstad. Langs de kustlijn werden op strategische punten forten aangelegd. Deze werden gebouwd volgens de Nederlandse tradities van zand, klei en gele bakstenen. Fort Oranje was een van die forten. Het heet nu nog steeds 'Forte Orange', ook al is het later opnieuw gebouwd door de Portugezen. Dit is de plek waar Oscar zijn graafwerk doet.

Oscar: 'Het mooiste vind ik om voor te stellen hoe de Nederlanders hier in 1630 aankwamen. De reis naar Brazilië per schip duurde 3 maanden. De reizigers hadden geen idee waar ze naartoe gingen, en wisten niet of ze ooit zouden terugkomen. Ze hadden hoogstens wat tekeningen gezien van vreemde dieren en 'wilde mensen'. Zo kwamen ze hier met hun eigen voedsel, bakstenen en

WIST JE DAT?

Brazilianen leren op de lagere school al over Johan Maurits. Voor Brazilianen staat Johan Maurits aan het begin van hun democratie. Hij zorgde namelijk dat er overleg kwam tussen de oorspronkelijke bewoners, de indianen, en de Portugezen, Nederlanders en Joden. Johan Maurits drong het Nederlandse geloof, het protestantisme, aan niemand op. Hij liet de Portugezen vrij in hun katholieke geloof, liet indianen hun eigen rituelen beoefenen en bouwde een synagoge voor de joden. Hij wilde samenwerking, vooral omdat je dan beter handel kunt drijven. De Brazilianen zien dit als het begin van hun nationale democratie, en hebben daarom in 2004 de 400ste verjaardag van Johan Maurits' geboortjaar gevierd met het Mauritsjaar. In heel Brazilië waren er tentoonstellingen, maar in Nederland was er nauwelijks iets te merken van het Johan Mauritsjaar.

Opgravingen.

Hollands pijpenkopje uit 17de eeuw.

De 'Hollandse poort' van Fort Oranje.

Het wassen van de vondsten.

we gingen ervan uit dat die in het midden van de oude binnenplaats was gebouwd – begrepen we waar de oorspronkelijke poort van het fort geweest moest zijn. Na een jaar zoeken hadden we eindelijk het bewijs dat de Portugezen boven op het Hollandse fort hadden gebouwd.

Terwijl we naar resten van het fort zochten, groeven we ook allerlei voorwerpen op zoals Nederlandse pijpenkopjes, kogels, kleine dobbelstenen. En we hebben delen van skeletten van Portugese soldaten gevonden.

Toen we wisten waar het Nederlandse fort ligt, hebben we het weer met het zand toegedekt. De put, de poort en de kruitkamer die we hebben opgegraven, liggen nu weer onder het zand want zo is het tenslotte al eeuwen goed bewaard gebleven. De vondsten die we hebben opgegraven zijn gewassen en komen in een museum te liggen in het huidige fort. Wij hopen nu te kunnen gaan zoeken naar de tientallen forten en monumenten die langs de Braziliaanse kust onder het zand moeten liggen.'

WIST JE DAT?

In Brazilië gaat er een bijzonder verhaal over de Mauricio de Nassau-brug in Recife. Johan Maurits liet de brug bouwen tussen 2 eilanden. Om de kosten te dekken wilde hij tol heffen. Dat vonden de bewoners belachelijk. Maurits antwoordde: een os zien vliegen is ook raar, maar dat betekent niet dat het onmogelijk is. De bewoners lachten hem uit: een os zie je nooit vliegen. Maurits heeft toen lucht in een dode stier geblazen en liet deze stierenballon aan touwen tussen de huizen door trekken om te bewijzen dat het kon. Dat verhaal van Mauricio en de vliegende os is een populair verhaal om aan kinderen te vertellen.